

Se pare că nimic, mai mult sau mai puțin semnificativ, nu rămîne în afara cîmpului de observare al cronicarului de la *Europa Liberă*: nici manifestațiile studenților de la Chișinău pentru menținerea în învățămînt a limbii, literaturii și istoriei române, nici tragicomedia cu autonomia găgăuză, nici înălțările și prăbușirile partidelor de opoziție, nici martiriul patrioților sechestrați de regimul criminal de la Tiraspol... Factorul, mai bine zis focarul de tensiuni transnistrean e mereu în vizorul lui Dan Ionescu: primejdia pe care unii (mulți!) politicieni și analiști din Vest aveau s-o perceapă abia nu de mult, acest pericol devastator nu numai pentru noi, dar și pentru întreaga Europă, a fost prezentat ca atare, de către conaționalul nostru de la *Europa Liberă*, încă de la cristalizarea lui, în 1991-1992.

Obiectiv și vizionar, Dan Ionescu prezintă în cartea sa o panoramă pe cît de cuprinzătoare, pe atît de clară a situației geopolitice a R. Moldova. La baza materialelor incluse în volum stau, neîndoios, comentariile și analizele făcute de autor de la microfonul *Europei Libere*. În versiune engleză, unele din aceste analize și comentarii au fost tipărite în reviste de

genul faimoasei *Transition*, în diverse rapoarte privind starea de lucruri în Balcani, în Europa Centrală și de Sud-Est sau în spațiul ex-sovietic. O parte din articole au fost inserate în anuarele celebrei Enciclopedii Britanice. Astfel, Dan Ionescu a furnizat Occidentului de-a lungul unui deceniu și mai bine informații complete, exhaustive și maxim posibil de corecte, obiective despre noi. Tot astfel, Dan Ionescu și-a onorat cu brio o datorie pe care, în fond, nu o avea ca angajat și ca șef la *Europa Liberă*, dar în suflet cu certitudine o avea: de a spune adevărul despre românii de la est de Prut acolo unde acest adevăr parcă e dorit, dar parcă nu se dorește să fie chiar gol-goluț, ci cumva fardat cu sulemeneli de sorginte dacă nu rusă, apoi la sigur cosmopolită. Profităm de ocazie pentru a-i spune dlui Dan Ionescu, pentru acest efort, un *Mulumim frumos - sincer și infinit*. Cine va consulta cartea la care ne-am referit aici, va merge pe drumul cel drept spre noi, fără a se abate spre Răsărit, de unde veneau și vin... da, razele soarelui, dar înaintea lor, de multe ori – tunurile, tancurile, rachetele.

Vlad POHILĂ

* Dan Ionescu. From SSMR to the Republic of Moldova ± p.mr. – Chișinău: Museum, 2002 (Combinatul Poligrafic). – 200 p. – (În lb. engl.).

Paradoxuri poetice din "Librettele" Elenei Vizir

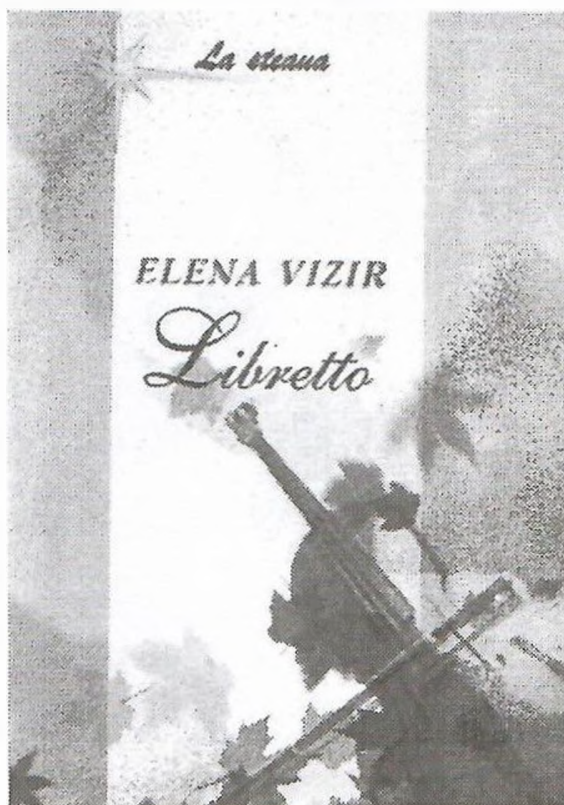
Placheta de versuri "Libretto" (Editura "Prut Internațional", Chișinău) este, cum s-ar zice, un volum compozit, iar Elena Vizir încă își "face vocea" în vederea incursiunilor ulterioare în spațiile poemelor sentimentale. Un lucru însă pare a fi conturat clarisim, autoarea se desprinde de sine pentru a se regăsi în versuri destul de "fragile" cu afectul preocupărilor de a numi unele lucruri destul de exact. Însă această extremă simplitate are o tensiune lirică neobișnuită: poezia există dincolo de cuvinte, ca o realitate invizibilă și cu-

cerită greu: "Eu nu-s un pic de ploaie/ și nu sunt bob de rouă,/ și nu-s o picătură/ de apă de izvor,/ ci sunt un strop de suflet,/ ființă în văpaie,/ sunt inimă în două/ de simplu muritor." (Monologul lacrimii, p. 49). Confesivă în adevărata sa substanță, lirica Elenei Vizir se impersonalizează prin exprimarea acestei dramatice aventuri a creației. Aproape toate poeziile se grupează într-un ciclu unitar, într-o suită de gravuri lirice despre cele trăite de tînăra autoare. Elocvențele, pronunțările voit banale au scopul să protejeze

prin imunizare, spațiul genuin spre care versul se deschide continuu: "Fie și cu ghimpi,/ Însă veșnic verde,/ Să-mi rămii în timp/ Fără a te pierde./ Ți voi fi în preajmă/ Salcie mlădie./ Frunzele-mi mireasmă/ Între crengi și-adie./ Iar când s-or usca,/ Face-s-or fărîme,/ Tu te-i apleca/ Să le dai țărinei./ Fi-vei veșnic verde,/ Nu doar pînă-n toamnă, - / Pînă se va pierde/ În tăcere o doamnă..." (Te vreau brad, p. 50). Insolită prin conștiința realului poeziei, Elena Vizir a făcut din ea elementul central al creației sale. Visele și bucuria, nostalgiile și frumoasele speranțe, toate sunt dispuse de această prezență, afirmată cu o certitudine pe care nimic nu o poate incita. O altă dominantă a acestui volum este trecerea realului în fabulos, relația dintre cele două planuri fiind însă nu de opoziție, ci de mijlocire: "Încătușat, înlănțuit și adormit/ În pat de lemn sau în perine moi,/ Tresari în somn, visînd ce n-ai dorit:/ C-a mai rămas un spațiu între noi./ Că peste el nu poți păși./ Că nu stii modul cum l-ai suprima/ Și sperii, în vis, c-atunci cînd te-i trezi/ Desertul dintre noi s-a ruina." (Pasivitate, p. 13). Lirismul acționează ca un revelator de simultaneități imprevizibile. Adevesea poeta se vrea un fel de "mag-muzical" prin aceste "librette" care centrează iubirea prin ipostazierea celor doi parteneri în funcție nu de fazele sentimentului, ci de cîteva situații fundamentale figurate prin multiplicarea personajelor.

S-au scris și se mai scriu încă versuri izvorîte din cele mai bune intenții, care însă nu se ridică pe un fior autentic, așa încît aversele lirice ale Elenei Vizir, torentul în care par forțat împinse cuvintele, sunt dublate de o vehemență în interiorul imaginii. Versul debutantei noastre e foarte departe de calofilie, de metaforă sentimentală. Am crede că autoarea și-a intuit perfect virtualitatea, orientîndu-se spre o poezie vie, ușor perceptibilă. În "Libretto" Elena Vizir scrie "pentru toți îndrăgostiții", dar nu-și acordă desigur versul cu așa zisul stil comun al nouăzeciștilor. Iată de ce, între poezii debutanți

de azi, autoarea, totuși, a izbutit să reconcilieze bine dezideratele capitale ale liricii – o expresie în genere rezonabilă și un mesaj gemene: "De voi pleca subit/ În ploaie și vînt,/ Lovită de-o putere,/ Fără a lăsa testament de avere,/ Iertare fără a-mi cere.../ Provizoriu,/ Al meu suflet va nimeri-n purgatoriu./ Arzînd,/ Măruntaiele vor scoate pară multicoloră:/ Visările vor arde ca mugurii – cafeniu,/ Cutezanța – ca cerul – albastru,/ Durerea, desigur, - Illiachiu,/ Bunătatea – galben – ca as-

trul;/ Rușinea va scoate pară purpură,/ Ranchiuna – probabil, sură./ Cînd va ncerca Ploaia/ s-aline vâpaia,/ Cînd va vedea Vîntul/ Că-i gata mormîntul,/ Cenușa multicoloră,/ Travestită în auroră/ Vor înălța-o spre Dumnezeu/ În dungii de curcubeu." (Schimbarea la față, p. 46).

Cu regret, peste unele poezii originale, Elena Vizir propulsează și versuri care nu doar eclipsează reușitele, dar lasă și o impresie de versuri ocazionale. Mai așteptăm și alte volume scrise de Elena Vizir, sperăm, în gama do-major.

Vitalie RĂILEANU,
colaborator Centrul Național
de Hasdeologie